

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 200/2019-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. septembra 2019 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Miroslava Duriša a Mojmíra Mamojku (sudca spravodajca) v konaní o ústavnej sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátskou kanceláriou JUDr. Bohuslav Majchrák, advokát, spol. s r. o., Nová Bystrica 850, IČO 36 416 525, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Bohuslav Majchrák, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Cb 108/1996 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Cb 108/1996 porušené boli.

2. Okresnému súdu Čadca prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Cb 108/1996 konal bez zbytočných prietáhov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 6 000 € (slovom šesťtisíc eur), ktoré je Okresný súd Čadca povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Čadca je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 598,26 € (slovom päťstodevät'desiatosem eur a dvadsaťšesť centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Bohuslav Majchrák, advokát, spol. s r. o., Nová Bystrica 850, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 200/2019-15 z 21. mája 2019 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“, v citáciách aj „žalobca“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Cb 108/1996 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uviedol:

„Dňa 03.05.1996, t. j. pred viac ako dvadsiatimi dvoma (22) rokmi, som ako žalobca podal žalobu o zaplatenie sumy 502.930 Sk s prísl. na súde prvej inštancie - Okresnom súde

v Čadci, aby poskytol môjmu porušenému právu okamžitú súdnu ochranu a zjednal nápravu.

Aby som zbytočne neopakoval 19- ročný priebeh sporu v časovom období od podania žaloby (03.05.1996) do dňa 29.07.2015, odkazujem v celom rozsahu na Nález Ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 189/2015 zo dňa 19.07.2015 (týka sa účastníkov v procesnom postavení žalovaných, pozn.)

V uvedenom rozhodnutí totiž ÚS SR konal a rozhodoval o sťažnosti podľa čl. 127 Ústavy SR, ktorú (paradoxne) podali žalovaní už skôr v predmetnom spore. “

Sťažovateľ ďalej v ústavnej sťažnosti uviedol:

„Napriek objektívnemu predpokladu, že okresný súd začne po rozhodnutí ÚS SR vo veci konať bez prieťahov a vec v čo možno najskoršom období rozhodne, sa tak nestalo. Veľkú časť trvania konania po náleze ÚS SR síce zapríčinili (opäť raz) žalovaní (návrh na prikázanie inému súdu a dovolanie), avšak i súd ostal v konaní nečinný. Napriek i súdom určenej koncentrácii (13.09.2017) do dnešného dňa nedošlo ani len k vytyčeniu termínu pojednávania. “

Napokon sťažovateľ v ústavnej sťažnosti poukázal na to, že „Dňa 23.10.2018 bola k rukám predsedníčky Okresného súdu Čadca doručená moja sťažnosť na postup súdu podľa ust. § 63 zákona o súdoch č. 757/2004 Z. z., v ktorej som súdu opísal vyšší uvedený priebeh a ku dňu 23.10.2018 skonštatoval, že ani po 22 - rokoch od podania žaloby nedošlo k právoplatnému skončeniu sporu.

Dňa 03.12.2018 som obdržal odpoveď zo súdu označenú ako Vybavenie sťažnosti na prieťahy v konaní zo dňa 03.12.2018, v ktorom predsedníčka Okresného súdu Čadca skonštatovala, že moja sťažnosť je dôvodná, ergo v konaní došlo k zbytočným prieťahom. Musím však doplniť, že z obsahu tejto písomnosti vyplýva, že súd sa v zásade zameral na skúmanie prieťahov počas obdobia od roku 2015, pričom skonštatoval existenciu prieťahov iba za obdobie od 20.03.2018 do 15.10.2018. To však nemá žiaden vplyv na skutočnosť, že v skoršom období prieťahy existovali, čo vo vzťahu k žalovaným skonštatoval už v skoršom náleze z roku 2015 vo vzťahu k tejto prejednávanej veci I. ÚS SR (!). Preto pokiaľ ide o názor konajúcej sudkyne, že spis má iba dva roky, čo samozrejme nerozporujem a chápem, je vo vzťahu k objektívnej existencii prieťahov irelevantný. Taktiež

podľa môjho názoru i v období od roku 2015 došlo okrem prieťahu od 20.03.2018 do 15.10.2018 k prieťahom i v období od 31.10.2017 do 09.01.2018.“

3. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods.2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp.zn. 14Cb/108/1996 porušené boli.

2. Okresnému súdu Čadca prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 14Cb/108/1996 konal bez zbytočných prieťahov.

3. Sťažovateľovi priznáva finančné zadostučinenie v sume 15.000,00 € (slovom pätnásťtisíc eur), ktoré je Okresný súd Čadca povinný mu zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažovateľovi priznáva náhradu trov konania v sume 408,53 € (slovom štyristoosem eur/ päťdesiattri centov), ktoré je Okresný súd Čadca povinný zaplatiť na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Bohuslav MAJCHRÁK, advokát, spol. s r.o., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Vyjadrenie okresného súdu a ďalšie podania sťažovateľa

4. Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k ústavnej sťažnosti prípisom sp. zn. 1 Spr V 96/19 (doručeným ústavnému súdu 17. júna 2019), v ktorom okrem iného uviedol:

«Vašu sťažnosť som predložila na vyjadrenie zákonnej sudkyňi, ktorá vo svojom vyjadrení uviedla: „Po oboznámení sa s obsahom spisu, ktorý mi bol ako zákonnej sudkyňi predložený, uvádzam a som toho názoru, že sťažnosť v danom prípade dôvodnou nie je. Právny zástupca namieta, že spis nebol vybavený po dobu 22 rokov. V danej veci však ako konajúca sudkyňa mám spis iba 2 roky. Počas toho, ako spis som mala pridelený ja, boli

realizované úkony v nadväznosti na stanovisko, ktoré zaujal vo veci KS v Žiline. Spis bol predložený VSÚ s referátom sudkyne zo dňa 15.3.2018 na realizáciu procesného úkonu, spis VSÚ bol odovzdaný 20.3.2018. Pokiaľ v istom časovom období neboli realizované úkony bezprostredne v rámci prípravy spisu mám za to, že sa tak mohlo stať v dôsledku dlhodobej PN VSU (ukončená k 20.3.2018), následne ktorá skutočnosť mala za následok nahromadenie iných vecí v dôsledku ktorého vec nebola zo strany VSÚ riešená ako prioritná, a preto vo veci bol nariadený dohľad pod V 2/2018. Spis bol predložený v rámci revízie súdu v mesiaci jún KS v Žiline a na opakovaný pokyn sudkyne VSU vypracovala výzvu na zálohu 15.10.2018, ktoré bolo doručované právnenmu zástupcovi žalovaných, ktorí ich podľa oznámenia doručené súdu 26.11.2018 nezastupoval, z toho dôvodu bol nariadený pokyn na správne doručenie uznesenia strane sporu. V danom prípade budem naďalej spis referovať iba ja, bez súčinnosti VSÚ, aby sa tak odstránili možné priedahy v konaní. Vo veci vznikli priedahy v konaní spôsobené vyššou súdnou úradníčkou v čase od 20.3.2018 do 15.10.2018. Aby vo veci nedochádzalo k ďalším priedahom v konaní, spis budem výlučne referovať len ja ako zákonná sudkyňa.“»

5. K vyjadreniu okresného súdu k ústavnej sťažnosti sťažovateľ stanovisko zaujal podaním doručeným ústavnému súdu 26. júna 2019, v ktorom okrem iného uviedol:

„Stanovisko okresného súdu k podanej sťažnosti, či skôr konajúcej sudkyne, nepovažujem za významné pre rozhodnutie o podanej sťažnosti.

Identické stanovisko už totiž táto sudkyňa prezentovala predsedovi súdu, a aj mne ako sťažovateľovi, už pri vybavovaní sťažnosti, v liste zo dňa 03.12.2018, pričom s týmito dôvodmi a argumentami som sa podrobne vysporiadal v mojej ústavnej sťažnosti.

Na dôvodnosť podanej sťažnosti nemá vplyv skutočnosť, že konajúca sudkyňa majúca vec u seba iba počas dvoch či viacerých rokov z celkových 23 rokov, pretože sťažnosť sa vzťahuje nie na ňu (konkrétnu sudkyňu), ale na súd a jeho postup počas celého trvania sporu.

Žalobou sa už vyše 23 rokov (podaná 03.05.1996) domáham svojho práva, pričom je evidentné, že súdna ochrana nemohla byť dodržaná tak, ako to predvída Ústava SR po materiálnej stránke.

Na dôvodnosti nemôže nič zmeniť ani to, že vo veci bolo po podaní sťažnosti dňa 07.05.2019 rozsudkom rozhodnuté v môj prospech (žiaľ rozsudok mi k dnešnému dňu ešte stále nebol doručený). Oceňujem rozhodnutie vo veci, no to nič nemení na tom, že konanie trvalo priveľmi dlho a pravdepodobne dlho ešte potrvá (s odvolacím, či dovolacím konaním podľa môjho názoru minimálne ďalšie 4 roky). Každopádne sa sťažnosť vzťahuje na konanie do podania sťažnosti (od žaloby dňa 03.05.1996 do dňa 07.05.2019) a preto, nemá vplyv na jej posúdenie, či a ako súd neskôr rozhodol, čo potvrdzuje judikatúra Ústavného súdu SR.

Pripomínam, že žalovaní v spore, sa už raz na ústavný súd rovnakou sťažnosťou podľa čl. 127 Ústavy SR obrátili a úspešne, čo je paradox, keďže práve oni zapríčinili nezanedbateľnou mierou dĺžku konania (Čo konštatuje okrem ÚS SR i konajúca sudkyňa). Pri žalovanej sume 4.468,73 € im bolo, každému priznané v roku 2015 nálezom po sume 5.000 € (spolu 10.000,- €) - nález konštatoval iba porušenie práva žalovaných, nie môjho ústavného práva. Preto je podľa môjho názoru absolútne namieste priznanie sumy, ako finančnej kompenzácie, minimálne vo výške 15.000 €, keďže ako konštatuje súd, ja som nezapríčinil žiadne preťahy počas 23 rokov, konal som zodpovedne, aktívne, starostlivo, ale už som situáciu musel riešiť danou sťažnosťou. V opačnom prípade by bolo možné uvažovať o zrejmej nespravodlivosti, ktorá je základnou hodnotou práva.“

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Relevantná právna úprava a judikatúrne východiská ústavného súdu

7. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

8. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon o ústavnom súde, ktorý sa pri zachovaní právnych účinkov úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, použije aj na konania začaté do 28. februára 2019 (§ 246 ods. 1 a 2).

10. Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

11. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

12. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy preto nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

13. Povinnosťou súdov vyplývajúcou zo základného práva účastníkov súdneho konania na prerokovanie ich veci bez zbytočných priet'ahov v kontexte medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky je garantovať účastníkom súdneho konania právo na prerokovanie ich veci v primeranej dobe (v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru) a zabezpečiť

odstránenie stavu právnej neistoty osoby domáhajúcej sa rozhodnutia štátneho orgánu v primeranej dobe (III. ÚS 111/04, III. ÚS 11/05).

14. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (obdobne III. ÚS 127/03, IV. ÚS 221/04).

15. Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a nadväzne i judikatúra ústavného súdu sa tiež ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

IV.

Posúdenie veci ústavným súdom

IV.1 K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

16. Priebeh napadnutého konania od jeho začiatku až do rozhodnutia okresného súdu rozsudkom zo 7. mája 2015 je podrobne uvedený v náleze ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 189/2015 z 29. júla 2015, na ktorý poukazuje sám sťažovateľ. Súčasťou vyjadrenia

okresného súdu z 12. júna 2019 k ústavnej sťažnosti bol aj tento prehľad procesných úkonov doterajšieho priebehu napadnutého konania v období po náleze ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 189/2015 z 29. júla 2015, z ktorého vo vzťahu k predmetu sťažnosti boli relevantné tieto:

„- vo veci bolo rozhodnuté rozsudkom 7.5.2015, 29.5.2015 bolo podané odvolanie odporcami v 1. a 2. rade. Spis bol dňa 25.6.2015 zaslaný Krajskému súdu v Žiline na rozhodnutie o odvolaní,

- 24.2.2016 spis vrátený z KS Žilina - uznesením z 12.1.2016 rozsudok OS Čadca zo 7.5.2015 zrušený a vec vrátená na ďalšie konanie,

- 25.2.2016 spis predložený sudkyňi, doručovanie druhostupňového rozhodnutia,

- 29.3.2016 návrh odporcov 1 a 4 na prikázanie veci inému súdu,

- 4.4.2016 výzva odporcom 1 a 4 na zaplatenie sup.,

- 6.4.2016 zaslanie oznámenia zákonnej sudkyne odporcom 1 a 4,

- 25.4.2016 vyjadrenie odporcov 1 a 4 k oznámeniu zákonnej sudkyne,

- 26.4.2016 spis predložený sudkyňi,

- 29.6.2016 spis predložený VSÚ,

- 4.10.2016 spis zaslaný Krajskému súdu v Žiline na rozhodnutie o návrhu žalovaných 2 a 4 na prikázanie veci inému súdu,

- 28.10.2016 uznesením KS Žilina návrhu žalovaných v 2/ rade a v 4/ rade v podaní zo dňa 24.3.2016 na prikázanie sporu vedeného na Okresnom súde Čadca sp. zn. 14Cb/408/1996 inému súdu tej istej inštalácie z dôvodu vhodnosti nevyhovené,

- 23.12.2016 dovolanie žalovaných 2 a 4 zo dňa 23.12.2016 proti uzneseniu KS Žilina 12Ncb/9/2016 zo dňa 28.10.2016, ktorým ich návrhu na prikázanie veci inému súdu nevyhovelo,

- 28.12.2016 spis predložený VSÚ,

- 17.2.2017 výzva žalovaný na zaplatenie sup. z dovolania, doručovanie dovolania žalobcovi a žalovaným 1/ a 5/ na vyjadrenie.

- 28.2.2017 vyjadrenie žalovaného 1/ k dovolaniu,

- 6.3.2017 vyjadrenie žalobcu k dovolaniu,

- 7.3.2017 spis predložený VSÚ,

- 30.3.2017 doručovanie vyjadrení - spis na kal. 12.4.2017,

- 29.5.2017 spis zaslaný Najvyššiemu súdu SR,
- 3.8.2017 spis vrátený z NS SR a predložený sudkyňi,
- 9.8.2017 doručovanie rozhodnutia účastníkom,
- 13.9.2017 výzva žalovaným 2 a 4 - 31.10.2017 vyjadrenie žalovaných 2 a 4,
- 9.1.2018 opätovná výzva žalovaným 2 a 4,
- 24.1.2018 spis predložený sudkyňi,
- 20.3.2018 spis predložený VSÚ - zistenie znalca, preddavok na znalca,
- 15.10.2018 vypracované a expedované uznesenie žalovaným 2 a 4 na zloženie zálohy na znalecké dokazovanie,
- 26.11.2018 oznámenie FZ žalovaných 2 a 4 [REDACTED], že žalovaných v danej veci nezastupuje,
- 27.11.2018 na základe referátu sudkyne uznesenie o zložení zálohy na znalecké dokazovanie zaslané priamo žalovaným 2 a 4,
- 25.2.2019 - vyjadrenie zákonnej sudkyne k námietke zaujatosti,
- 25.2.2019 - uznesenie - sťažnosť žalovaných 2 a 4 bola zamietnutá (uznesením boli zaviazaní na zloženie preddavku na vykonanie znaleckého dokazovania),
- 8.4.2019 - vytýčený termín pojednávania,
- 7.5.2019 - pojednávanie, vo veci rozhodnuté.“

17. Obsah zapožičaného súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 14 Cb 108/1996 potvrdzuje úkony uvedené v jeho vyjadrení zo 17. júna 2019, ktoré ústavný súd považuje za preukázané, rovnako ako úkony priebehu napadnutého konania uvedené v náleze ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 189/2015 z 29. júla 2015.

IV.2 Vyhodnotenie postupu okresného súdu

18. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

19. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplývala do 30. júna 2016 z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý bol s účinnosťou od 1. júla 2016 zrušený, a počnúc týmto dňom je úprava civilného sporového, civilného mimosporového a správneho súdneho konania predmetom Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) a Správneho súdneho poriadku.

20. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 vyplývala z § 6 OSP, ktorý súdu prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupoval tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá, ako aj z § 117 ods. 1 OSP, podľa ktorého bol sudca povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov, a z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, keď sa bude konať nové pojednávanie.

21. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP a čl. 12 CMP, podľa ktorých súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu (podľa Civilného sporového poriadku), resp. účastníkov konania (podľa Civilného mimosporového poriadku) a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto poriadkov.

22. Napríklad povinnosť súdu konať bez prietáhov vyplýva z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania, z § 153 CSP

o sudcovskej koncentrácii konania, ďalej z § 168 – § 172 CSP o predbežnom prejednaní sporu a následkoch neprítomnosti strán aj z § 179 ods. 1 CSP, podľa ktorého pojednávanie vedie súd tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, alebo § 183 ods. 1 prvej vety CSP, podľa ktorej pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

23. Vychádzajúc zo základných kritérií hodnotenia prejednaní vecí v primeranej lehote uvedených v bode 15 odôvodnenia tohto nálezu, ústavný súd otázku existencie zbytočných priesťahov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru skúma vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a preto aj v prípade sťažovateľa preskúmal z hľadiska charakteru prejednávanej veci jej skutkovú a právnu zložitost', ďalej správanie sťažovateľa v priebehu konania a postup okresného súdu.

24. Pokiaľ ide o kritérium právna a skutková zložitost' vecí, ústavný súd konštatuje, že spory, v ktorých sa rozhoduje o návrhoch na zaplatenie peňažného plnenia, na základe zmluvy o združení tvoria súčasť bežnej sporovej agendy všeobecných súdov, pričom o takýto prípad ide aj v predmetnej veci. Ústavný súd poznamenáva, že napadnuté konanie nie je právne zložité, a ďalej konštatuje, že vzhľadom na okolnosti veci pripúšťa určitý stupeň skutkovej zložitosti veci, čím však nie je možné okresný súd zbaviť zodpovednosti za priebeh napadnutého konania v súvislosti s posudzovaním existencie zbytočných priesťahov.

25. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či v napadnutom konaní mohlo dôjsť k zbytočným priesťahom, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd nezistil na strane sťažovateľa také skutočnosti, ktoré by zásadným spôsobom ovplyvnili dĺžku napadnutého konania.

26. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, bol postup okresného súdu.

Ústavný súd, zohľadňujúc postup okresného súdu, nemohol neprihliadnuť na celkovú dĺžku napadnutého konania do meritórneho rozhodnutia (7. máj 2019), teda viac ako 23 rokov, pričom takáto dĺžka súdneho konania je už sama osebe celkom jednoznačne neprimeraná, keďže nesporne hraničí s denegatio iustitiae, a preto nebolo ani potrebné osobitne vymedzovať obdobia nečinnosti ani hodnotiť jednotlivé procesné úkony. Ústava pritom v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov.

27. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

28. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

29. Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli postupom okresného súdu v napadnutom konaní porušené, a zároveň, zohľadňujúc, že ústavný súd v danej veci už vyslovil porušenie základného práva na bezprietáhové konanie a prikázal vo veci konať bez prietáhov, napriek tomu sa napadnutému konaniu nevenovala osobitná pozornosť a neprijali sa účinné opatrenia, opätovne prikázal okresnému súdu v záujme zavŕšenia ochrany označených práv, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku nálezu) a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ nachádza.

30. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

31. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

32. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

33. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva alebo slobody, je povinný sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v tejto lehote priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, v zmysle odseku 2 citovaného ustanovenia sa zvyšuje finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

34. Sťažovateľ sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 15 000 € z dôvodov uvedených vo svojej ústavnej sťažnosti, poukazujúc okrem iného na právnu neistotu vyvolanú neefektívnym postupom a nečinnosťou okresného súdu v napadnutom konaní.

35. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

36. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd uznal za odôvodnené priznať sťažovateľovi aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti a s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa považuje za primerané priznať mu v sume 6 000 €. Ústavný súd pritom prihliadol najmä na neobyčajne dlhé (viac ako 23 rokov) trvanie napadnutého konania, na skutočnosť, že v konaní č. k. II. ÚS 189/2018-34 už vyslovil porušenie označených práv vo vzťahu k druhej strane sporu (v pozícii žalovaného), priznal jej zadosťučinenie v sume 5 000 € a okresnému súdu prikázal vo veci konať bez zbytočných prieťahov. Napriek tomu dodnes nedošlo k právoplatnému skončeniu danej veci. Podľa názoru ústavného súdu nemožno pripustiť, aby sa takým spôsobom, aký bol zistený v tejto veci, nerešpektovali a porušovali základné práva účastníkov konania pred všeobecným súdom. Takýto prístup všeobecných súdov k rozhodnutiam ústavného súdu a k odstraňovaniu príčin vedúcich k záverom o porušovaní základných práv účastníkov je neakceptovateľný, pretože ohrozuje dôveru občanov k princípom právneho štátu (m. m. III. ÚS 158/07, III. ÚS 55/2013).

37. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

38. S prihliadnutím na dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 14 Cb 108/1996, berúc do úvahy konkrétne okolnosti veci, považoval ústavný súd priznanie sumy 6 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

39. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

40. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal pri prvých dvoch úkonoch právnej služby z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2017, ktorá bola 921 €, a pri treťom úkone právnej služby z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2018, ktorá bola 980 €.

41. Náhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie, prípravu zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a stanovisko k vyjadreniu okresného súdu) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Náhrada za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2018 a za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2019 predstavuje spolu s režijným paušálom (2 x 9,21 € a 1 x 9,80 €) sumu 498,55 €. Keďže advokát je platcom dane z pridanej hodnoty [ďalej len „DPH“ (na základe predloženej fotokópie osvedčenia o registrácii pre DPH)], uvedená suma bola zvýšená o DPH vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Trovy právneho zastúpenia vrátane započítania DPH a režijného paušálu boli priznané v celkovej sume 598,26 €.

42. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

43. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. septembra 2019

Jana Baricová
predsedníčka senátu